

İbn Huzeyme'nin, zamanındaki muhaddislerin imamı diye övüldüğü Bündâr, hadisin altın çağı olarak bilinen hicrî üçüncü asrın en büyük muhaddislerinden biridir. Cerh ve ta'dil imamlarına göre sika'dır. Rivayet ettiği hadislerle muteber ve güvenilir hadis kaynakları yer vermiştir. Nitekim Buhârî *el-Câmi'u's-şâhih*'inde Bündâr'ın 205 hadisini rivayet ettiği gibi ondan bir de mükâtebe* yoluyla elde ettiği bir hadisi nakletmiştir. Müslim de *el-Câmi'u's-şâhih*'inde onun 460 hadisine yer vermiştir. Ebû Dâvûd ise Bündâr'dan pek çok hadis yazdığını söylemiştir.

Amr b. Ali el-Fellâs, Bündâr'ın Yahyâ b. Saïd el-Kattân'dan olan rivayetlerinde yalan söylediğini ileri sürmüştü de sebebi zikredilmeyen cerh makbul sayılmadığından bu görüşe itibar edilmemiştir. Zehebî, Bündâr'ın çok doğru ve güvenilir bir âlim olduğunu bildikleri için İslâm âlimlerinin Fellâs'ına bu görüşüne değer vermediklerini söylemiştir. İbn Hacer'e göre ise Bündâr'ın bazı rivayetlerinde hata varsa da bunları kasten yapmamıştır.

Bündâr'ın rivayet ettiği hadislerin bir bölümünü ihtiva eden küçük bir mecmua Zâhiriyye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Mecmua 72/10, vr. 121^a-129^a).

Bündâr, uzun yıllar Basra ve Bağdat'ta hadis rivayet ettikten sonra seksen beş yaşlarında iken vefat etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, I, 49; *el-Cerh ve't-ta'dil*, VII, 24; İbn Hibbân, *es-Sikâat*, IX, 111; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, II, 101-105; İbnü's-Salâh, *Ulûmü'l-hadîs* (nşr. Nüreddin İtr), Dimaşk 1404/1984, s. 341; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XII, 144-149; a.m.f., *Mizânü'l-i'tidâl*, III, 490; a.m.f., *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 511-512; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, IX, 70-73; a.m.f., *Hedyü's-sâri muhaddimetü Fethi'l-bârî*, Bulak 1301, s. 436-437; Süyûtî, *Tabakâtü'l-huffâz* (Ömer), s. 222; Hazrecî, *Hulâsatü Tezhib*, s. 328; Fuat Sezgin, *Buhârî'nin Kaynakları*, İstanbul 1956, s. 25-26, 264; a.m.f., GAS, I, 113-114.

MÜCTEBA UĞUR

BÜNDÂR b. HÜSEYİN

(بندار بن الحسين)

Ebü'l-Hüseyn Bündâr b.

el-Hüseyn eş-Şîrâzî

(ö. 353/964)

İlk dönem sûfilerinden.

Şiraz'da doğdu. Ticaretle uğraşan bir ailenin oğludur. Bündâr bir yandan ticaretle meşgul olurken diğer yandan Eş'arî kelâmı ile ilgilendi ve İmam Eş'arî'nin

derslerini takip etmeye başladı. Kelâm konusundaki fikirleriyle dikkati çekti. Babasıyla birlikte ticaret için Bağdat'a gittiğinde burada meşhur sûfî Şiblî ile tanıştı. Tesirinde kaldığı Şiblî'nin emriyle malını mülkünü terkederek kendini tasavvufa verdi ve onun takdir ve güvenini kazandı. Bu arada Ebû Ca'fer el-Haddâd'dan da faydalandı. Sûfilerin bir takım fikirlerini tenkit eden müridi İbn Hafîf'in çeşitli görüşlerini, özellikle bazan kalbe gelen gaflet konusundaki açıklamasını reddetti (Safedî, X, 292). Ömrünün büyük bir kısmını geçirdiği Şiraz civarındaki Errecân kasabasında vefat etti.

Bündâr tasavvufî hakikatleri iyi bilen ve mükemmel bir biçimde ifade eden bir sûfî olarak tanınır. Gaybet* halini huzur haline tercih eder. Genel olarak sûfilerin tevhid (vahdâniyyet) konusunda birleştiklerini, ancak mücahede ve mükâşefe yoluyla ona nasıl erişileceği hususunda ayrıldıklarını söyler. Bündâr'a göre her sūfî kendisinde zuhur eden hale göre bir isim alır. Meselâ ibadetinde düşkün olana âbid, dünyadan el etek çekene zâhid, hiçbir şeye sahip olmayana fakir, Allah'a güveni esas alana mütevekkil, fenâ*yı esas alana fânî, sevgiyi esas alana âşik denir. Bu hallerden hepsi belli bir sūfide toplanabilir. Bu durumda ona bu hallerin tamamını kapsayan bir isim verilir (bk. Sülemî, s. 469).

"Hak ile olma hali cem", Hak için olma hali tefrika"dır diyen Bündâr'a göre dünyaya yönelen hırs ateşiyle âhirete yönelen korku ateşiyle, Hakk'a yönelen ise tevhid nuru ile yanar ve değer biçilmez bir mücevher haline gelir. Hak yolunda her şeyi terketmeyen bütünü ile hakikate yani Hakk'a ulaşamaz. Onun için Bündâr sâlikin bütün dikkatini Hak'ta toplamasını ister. Tam anlamıyla mevlâsi kıblesi olmayanın namazının sahih olmayacağını söyler.

Bündâr'a göre tasavvuf ahde vefâ etmektir. Sâlik diliyle verdiği sözlere bağlı kaldığı gibi niyetlerine de bağlı kalmalıdır. Bündâr sûfî ile mutasavvıf arasında fark görür. Sûfî Hak tarafından seçilen, dost edinilen, nefsinden uzaklaştırılan ve benlik davası ile hareket etmektен alıkonulan kimsedir. Mutasavvıf ise nefsi ile uğraşan, içinde dünya arzusu olduğu halde zâhidliğe özenendir. Bündâr sûfî kelimesinin kökü konusunda bu görüşüne uygun bir açıklama yapar. Ona göre sûfî kelimesi sâfâ (صافا) fiilinin meçhulü olup "Hak tarafından dost edinildi" anlamına gelmektedir (Sülemî, s. 468;

Münâvî, II, 23). Sûfî kelimesindeki her harfin üç mânası vardır. Meselâ "sad" harfi sadakate, sabra ve safaya delâlet eder. Sâlik nefisine düşman olmamalı, onu sahibine bırakmalıdır. Kul öyle bir mertebeye ulaşır ki nefisine düşman olmaz. Zira onu kendi mülkü olarak değil Allah'ın mülkü olarak görür. Güzel sesi ilâhî bir hikmet olarak kabul eden Bündâr nefis (tab'), hal ve Hak ile olmak üzere semâin üç şeklinden bahseder ve müsikiden haz almayanların his yönünden eksik olduklarını söyler. Bündâr'ın bu görüşleri Melâmet ehlinde çok Iraklı sûfilerin görüşlerine yakındır.

BİBLİYOGRAFYA :

Serrâc, *el-Lüma*, s. 340, 344, 349; Sülemî, *Tabakât*, s. 393, 467-470; Ebû Nuaym, *Hilye*, X, 384-385; Kuşeyrî, *er-Risâle*, s. 174, 616, 649; Hücvîrî, *Keşfü'l-mağcûb* (Uludağ), s. 375; Hervî, *Tabakât*, s. 501-502; İbn Asâkir, *Tebyinü kezîbi'l-müfterî*, s. 179-181; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XVI, 109-110; Safedî, *el-Vâfi*, X, 292-293; Sübkî, *Tabakât*, III, 224-225; İbn Tağrıberdî, *en-Nücûmü'z-zâhire*, III, 338; Câmî, *Ne-fehât*, s. 226, 270-271; Şarânî, *eş-Tabakât*, I, 107; Münâvî, *el-Kevâkib*, II, 23.

HASAN KÂMİL YILMAZ

BÜNDÂRİ

(البنداري)

Kivâmüddîn Ebû İbrâhîm el-Feth b. Âlî b. Muhammed el-Bündârî el-İsfahânî (ö. 643/1245)

Eyyübîler devrinde yetişen meşhur edip ve tarihçi.

586'da (1190) İsfahan'da doğdu ve gençlik yıllarını orada geçirdi. 1217'de Suriye'ye giderek Dimaşk'a yerleşti. Bir süre Eyyübîler'in hizmetinde kâtip olarak görev yaptı ve 7 Rebîülevvel 643'te (2 Ağustos 1245) Dimaşk'ta öldü. Hayatı hakkında daha fazla bilgi yoktur.

Eserleri. Bündârî'nin biri telif, ikisi ihtisar, biri de tercüme olmak üzere dört eseri vardır. 1. *Zeylû Târîhi Bağdâd*. Hatîb el-Bağdâdî'nin (ö. 463/1071) *Târîhu Bağdâd* adlı eserine yazdığı zeyildir. Brockelmann (*GAL Suppl.*, I, 554) onun bu zeyil dışında *Târîhu Bağdâd* adlı başka bir eserinden daha bahsederse de ikisinin aynı eser olduğu ve Brockelmann'ın yanlışlığı kabul edilmektedir (yazma nüshası: Paris Bibliothêque Nationale, Arap 6152). 2. *Sene'l-Berki's-Şâmî*. İmâdüddin Kâtib el-İsfahânî'nin Musul Atabegi Nüreddin Mahmûd b. Zengî ile Selâhadîn-i Eyyübî devri hakkında yazdığı, 562-589 (1166-1193) yılları arasındaki olay-